

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1941

ΑΡΙΘ. 3

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον ἐθρήνησεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐθλίβη μεγάλως διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πιστοῦ αὐτῆς τέκνου καὶ υπερόχου ἡγέτου καὶ στρατηγοῦ καὶ στρατιώτου, ὅστις καμφθεὶς ὑπὸ τῶν μόχθων τοῦ παρόντος πολέμου ἔπεσεν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ὡς προσφυῶς εἶπεν ἐν τῷ ἐπικηδεῖῳ αὐτοῦ λόγῳ ὁ νέος πρωθυπουργὸς κ. Ἀλέξ. Κορυζῆς. Ἡ Ἐκκλησία πενθεῖ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῆς τέκνου καὶ πρωθυπουργοῦ καὶ δέεται ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εὐχομένη παραμυθίαν εἰς ἅπαντα τὸν εὐσεβῆ ἡμῶν λαὸν καὶ δύναμιν ψυχῆς, ἵνα τῇ βοήθειᾳ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ τῇ σοφῇ καθοδηγήσει τῆς νέας ὑπὸ τὸν κ. Ἀλ. Κορυζῆν Κυβερνήσεως, ἀγάγῃ εἰς αἴσιον καὶ εὐτυχὲς πέρας τὸν τίμιον ἀγῶνα, εἰς ὃν ἀπεδύθη.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Ἐπὲρ τοῦ Νόμου, ἐπὶ ἀθωωτικῆς ὑποθέσεως ἐπὶ ἀντιποιήσει ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς

Ἄριθ. 524

Τὸ Δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου

Ἐν ὁλομείᾳ

Συγκείμενον ἐκ τῶν δικαστῶν Γ. Πανοπούλου, Προέδρου, Σ. Σακελλαριάδου, Τ. Ἀντωνάκη, Σ. Δημητριάδου, Μ. Μελισσινοῦ, Ἡλία Παπαηλιοῦ, Γ. Πετροῖτη, Σ. Μαύρου, Κ. Πουρναρᾶ, Χ. Σχιμφλε, Χ. Σταυροπούλου, Π. Κερασιάτου. Παρόντων τοῦ τε Εἰσαγγελέως Ἀγγέλου Μπουροπούλου καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως β' Δημοτηρίου Κοκκαλιάρη (κωλυομένου τοῦ Γραμματέως),

Συνεδριάσαν δημοσίᾳ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ κατὰ τὴν ἀποφάσεως αὐτοῦ τῇ 21ῃ Νοεμβρίου 1940, ἵνα δικάσῃ ἐπὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ παρὰ τῷ δικαστηρίῳ Εἰσαγγελέως—(τοῦ ἀναιρεσιβλήτου Εὐσταθ. Μαράντου κατοίκου Δομοκοῦ μηδὲως παραστάτης)—περὶ ἀναιρέσεως ὑπὲρ τοῦ νόμου τῆς ὑπ' ἀριθ. 901)1940 ἀποφάσεως τῶν ἐν Λαμῖᾳ Πλημμελειοδικῶν,

Ἀκοῦσαν τοῦ Εἰσηγητοῦ Γ. Πετροῖτη, ἐκθέσαντος τὰς ἀποφάσεις τὰς ἑξῆς:

Τὸ δικαστήριον τῶν ἐν Λαμῖᾳ Πλημμελειοδικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 901)1940 ἀποφάσεώς του ἐκήρυσεν ἀθῶνον τὸν Εὐστ. Μαράντον τῆς ἀποδοθείσης αὐτῷ κατηγορίας ἐπὶ ἀντιποιήσει ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

Τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὴν ὑπὲρ τοῦ νόμου ἀναιρέσειν οἰτεῖται ὁ παρὰ τῷ δικαστηρίῳ τούτῳ Εἰσαγγελεὺς διὰ τοῦ ἐν τῇ ἀπὸ 16ης Ὀκτωβρίου 1940 αἰτήσεως ἀναιρέσεως περιεχομένου λόγου, ἔχοντος οὕτω:

Διότι κατ' ἐσφαλμένην ἔρμηνείαν τοῦ ἀρθ. 227 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐκήρυσεν ἀθῶνον τὸν ἐπὶ ἀντιποιήσει ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς κατηγορούμενον Εὐσταθίου Μαράντου, δεξιόμενον ὅτι δύναται οὗτος, καίπερ ὢν νομίμως καθρημένος ἱερεὺς, νὰ ἱεουργῇ εἰς ἴδιον ναὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος Παλαισημερολογιτῶν, ἐνῶ κατὰ τὰ ἀρθρα 1 καὶ 2 τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος τοῦ 1911, ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι μία καὶ μόνη, μὴ ἐπιτροπομένης τῆς δημοουργίας καὶ ἄλλης τοιαύτης Ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς ὁ μὴ ὢν πλέον ἱερεὺς, ἅτε καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς διοικήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Ἱεράς Συνόδου, ἱεουργῶν, ὑποπίπτει εἰς τὴν παράβασιν τοῦ ἀρθρου 227 τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ἄρειος Πάγου 171 τοῦ 1940, 148]1940).—καὶ

Τοῦ Εἰσαγγελέως,

Σκεφθὲν κατὰ τὸν νόμον,

Ἐπειδὴ ἡ πράξις, ἥς ὑπὸ τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως ὁ εἰς δίκην εἰσαχθεὶς καθρημένος ἱερεὺς Εὐστάθ. Μαράντος ἐκηρύχθη ἀθῶνος, ἀλλὰ προβλέπεται καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 227 τοῦ ποινικοῦ νόμου, τὸ ὅτι δὲ κατὰ τὰς σκέψεις τῆς εἰρημένης ἀποφάσεως ὁ ὡς ἄνω ἱερεὺς ἀνήκει εἰς Κοινότητα Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, τῆς τῶν

Παλαιοημερολογιῶν, ἀποσχισθείσης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀσύστατον νόμῳ, δεδομένου ὅτι κατὰ τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 παράγρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος τοῦ 1911, ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶνε μία καὶ μόνη, ἀποκρουομένου οὕτω τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι δημιουργίας καὶ ἄλλης τοιαύτης Ἐκκλησίας, ἐπίσης Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου, ἐπομένως ὁ καθαιρεθεὶς, ὡς ἡ προσβαλλομένη ἀπόφασις δεχεται, ἦτοι εἰς λαϊκοῦ τάξιν περιστὰς ἱερεῖς, κατόπιν ἀποφάσεως τῆς διοικήσεως τὴν ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν Ἱερᾶς Συνόδου, ἰεραρχῶν μετὰ τὴν καθαιρέσιν του καὶ ἐπιχειρῶν πράξεις, αἵτινες μόνον εἰς νόμιμον φορέα ἱερωσύνης εἶνε ἐπιτετραμμένοι, ὑποπίπτει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω 227 ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεπομένην καὶ τιμωρουμένην παράβασιν, ὅθεν τὸ δικαστήριον τῶν Πλημμελειοδικῶν, διὰ τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεώς του, τὰ ἐναντία, ὡς ἄνω, δεξάμενον, ψευδῶς ἠρμήνευσε καὶ ἐσφαλμένως ἐφήρμοσε τὴν ἀνωτέρω ποινικὴν διάταξιν καὶ κατέστησε τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀναιρετέαν ὑπὲρ τοῦ νόμου, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 481 παράγρ. 3 τῆς ποινικῆς δικονομίας κατὰ τὸν περὶ τούτου βάσιμον λόγον τῆς αἰτήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου,

Διὰ ταῦτα

Ἀναιρεῖ, ὑπὲρ τοῦ νόμου, τὴν ὑπ' ἀριθ. 901)1940 ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐν Λαμία Πλημμελειοδικῶν,

Διατάσσει νὰ γραφῆ ἡ παροῦσα εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἀναιρουμένης ἀποφάσεως καὶ δημοσιευθῆ διὰ τοῦ τύπου δαπάναις τοῦ Δημοσίου, εἰς ὃ ἐπιβάλλει καὶ τὰ δαπανήματα.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ἐν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Δεκεμβρίου 1940.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Γ. ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΔΙΚ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
Δ. ΚΟΚΚΑΛΙΑΡΗΣ

Ἐδημοσιεύθη δ' αὐτόθι τῇ 23 Δεκεμβρίου 1940 ἐκτάκτως.

Ὁ Πρόεδρος
Γ. Πανόπουλος

Ὁ Δικ. Γραμματεὺς
Δ. Κοκκαλιάρης

ΝΗΣΤΕΙΑ ΕΝ Τῇ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤῃ.

Τὸ ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς διάστημα, ἦτοι ἡ περίοδος τῶν πενήντα ἡμερῶν, εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν προεκάλεσεν ἀντιρροήσεις ἐὰν ἔπρεπε γενικὴ τῆς νηστείας κατάλυσις νὰ ἐπικρατήσῃ, κατὰ τὴν τετάρτην καὶ παρασκευὴν δῆλον ὅτι. Ἐκ τούτου ἔχομεν γνώμας καὶ Πατριαρχικὰς καὶ Κανονολόγων ὑπὲρ τῆς καταλύσεως καὶ κατ' αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ περιέχονται γνώμαι οὐχὶ καταλύσεως τῆς νηστείας, ἀλλὰ τροποποιήσεως αὐτῆς. Ἀναγνωρίζεται, δηλαδή, ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πενήντα ἡμερῶν ἔχει τὴν ἰδίαν ἐν τῷ χριστιανικῷ κύκλῳ, οὐχὶ ὅμως ἐν ἰσοτιμίᾳ μετὰ τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα, εἰς ἣν ἔξισοῦται ἡ μετὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς ἑβδομάς.

Ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς Διαταγαῖς ἀναγράφεται, ὅτι τὴν Πεντηκοστὴν οὐ νηστεύομεν (β. βλ. Ε'. 20)

ποῖαν ὅμως Πεντηκοστὴν, τὴν Κυριακὴν ἢ τὴν Πεντηκοντάδα τῶν ἡμερῶν; Ὁμοίως ὁ Μέγας Βασίλειος ἀναγράφει «καὶ πᾶσα ἡ Πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεώς ἐστιν ὑπόμνημα», ἀλλὰ καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς παραβάλλει τὴν Πεντηκοστὴν μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς (ἐρ. οἰ').

Περὶ τῆς νηστείας τῆς πενήντα ἡμερῶν κανονικὸν ὑπεβλήθη ἐρώτημα εἰς τὸν χαρτοφύλακα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννην Παντεχνῆ, εἰ προσκρούει ἡ κρεωφαγία κατὰ τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς τῆς μετὰ τὸ Πάσχα περιόδου Πεντηκοστῆς. Ὁ Παντεχνῆς διὰ μακρᾶς ἀποκρίσεως ἀποφαινεται «τὰς τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέρας ἀνηστίμους ἔχομεν καὶ ἐορτάζομεν καὶ γόνυ οὐ κλίνομεν, πλὴν ἐὰν ἐν τούτῳ χρόνῳ τὴν ἐορτὴν ὀρίζειν ἐν τῷ κατατροφᾶν κρεωφαγεῖν διόλου, οὐκ ἔχω λέγειν αὐτός· περὶ μὲν γὰρ νηστείας τετράδος καὶ παρασκευῆς ἡμερῶν τῶν θείων κανόνων διατάξεις, περὶ δὲ τοῦ ἀδιαφόρους ἐν τῇ ὅλῃ κρεωφαγεῖν Πεντηκοστῇ οὐδὲν ῥητῶς καὶ διωρισμένως ἐκτέθειται», προέτρεψε δὲ τὸν ἐρωτῶντα «ἀλλὰ καταλύσαι μὲν τὴν νηστείαν οὐκ ἀποτρέπομαι, μὴ ξηροφαγοῦντας ἐν ταῦταις ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς τετράσιν καὶ παρασκευαῖς ἑλαίου καὶ ἰχθύων γευομένων, τὸ δὲ κρεωφαγεῖν ἀνευλαβῆς οἶμαι».

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἦτο τότε Κοσμάς ὁ Β', ὁ Ἀττικὸς προσεπιλεγόμενος, ὡς καταγόμενος ἐξ Αἰγίνης. Οὗτος, πατριαρχεύσας βραχὺ διάστημα (1146-1147), διαδεχθεὶς Μιχαὴλ τὸν Β', καθιέρωθη ὑπὸ Συνόδου 30 Μητροπολιτῶν, κατηγορηθεὶς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν ὡς φιλικῶς διακείμενος πρὸς τὸν αἰρετικὸν Μοναχὸν Νήφωνα, καταδικασθέντα ὡς φρονούντα τὰ τῶν Βογομήλων³. Οἱ Βογομήλοι εἶχον πεπλανημένας ἰδέας περὶ δημιουργίας, περὶ Ἁγίας Τριάδος, ἀπορρίπτοντες πλεῖστα τῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς αἰρέσεως ἀναφανείσης τὸ πρῶτον ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία σλαβική⁴. Περὶ τοῦ Πατριάρχου Κοσμά λέγεται ὅτι ἦτο «ὀλίγων λόγων ἐγκρατής», κατ' ἄλλους ὅμως φέρεται «ὡς πεπαιδευμένος ἀνήρ»⁵. Ἡ γνωμοδότησις αὐτῆ τοῦ ἀξιωματοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννου Παντεχνῆ δὲν ἤρρεσεν εἰς τὸν Πατριάρχην Κοσμᾶν, ὅστις εἶχεν ἀντίθετον γνώμην, ὅτι δηλαδή, κατὰ τὴν πενήντα ἡμερῶν κατάλυται ἡ νηστεία, καὶ διὰ μακροῦ ἀντιρροητικοῦ γράμματος ἀνέτρεψε τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Χαρτοφύλακος, κατειρωνευθεὶς τῶν κανονομαθῶν, «τῶν νῦν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες βρενθυόμενοι τῇ δοκίμῃ γνώσει αὐτῶν, πρὸς ἐπιχειρήματα καὶ ἰδίας κοιλίας ἐρεῦγματα μετακλινόμε-

1. Ἀποστ. Διατ. 5, 19, 8 33.—Ἐβρον. Frag. de Pascha—Τερτυλ. de idolol. 14, de Corona 4.

2. Migne 32 σ. 192.

3. Ἴδε καθαιρετικὴν ἀπόφασιν ἐν Ράλλῃ καὶ Πατῆ Συντάγμα Ἱερῶν Κανόνων τ. 5 Ἀθήναι 1855 σελ. 307).

4. Περὶ Βογομήλων ἴδε ἀρχιμ. Ἀνδρέα Μαντούδη, νῦν Μητροπολίτου Πρεβέζης. Ἀθήναι 1927.

5. Πρβλ. Κατάλογος Ἱστορ. Ζαχαρία Μαθᾶ, Ἐπισκόπου Θήρας, Ναύπλιον 1837 σελ. 114.

6. Πρβλ. Πατριαρ. Πίνακας Μ. Ι. Γεδεών, ἐν Κων)λει 1890 σελ. 353.

νοι ξερυγγάνουσι». Μετὰ τοιαύτης σφοδρότητός καταφέρεται ὁ Πατριάρχης Κοσμάς κατὰ τοῦ διδασκάλου Παντεχνῆ, γνωμοδοτήσαντος ὅτι μόνον τὸ ἰχθυοφαγεῖν δυνατόν νὰ ἐπιτραπῆ καὶ οὐχὶ τὸ κρεωφαγεῖν κατὰ τὰς τετραβίβλους καὶ παρασκευάς τῆς Πεντηκοστῆς. Λέγει δὲ ὁ Πατριάρχης πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα: «Σὺ δὲ ὅστις ἂν ἦ ὁ ἐρωτῶν, φάγε ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις εἰς δόξαν Θεοῦ πᾶν τὸ παρατιθέμενον, μόνον μὴ τῆ γαστρὶ πρὸς κόρον χαρίζων». Ἀναφέρεται δὲ ὁ Πατριάρχης πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀντικρουσάντων τὴν γνώμην τοῦ Παντεχνῆ: «Ὅτως, εἶπει σὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, Βασιλείος εἶπε τάδε, οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν Βασιλείου θεσπίσματος: τί δὲ εἶπε Βασιλείος; τοῦτό φησιν, ἵνα συνελθὼν εἴπω, ὅτι ἡ πεντηκοντὰς τῶν ἡμερῶν τύπος ἐστὶν τῆς μᾶς ἐκείνης καὶ ἐνιαίας καὶ ἀνεσπέρου ἡμέρας, καὶ ὅσπερ οὐκ ἔστιν ἐν ἐκείνῃ δευτέρα καὶ τρίτη καὶ τετάρτη καὶ πέμπτη καὶ ἕκτη καὶ ἑβδόμη καὶ ὀγδόη, οὕτως οὐδ' ἐν ταύτῃ τοιαῦτα μέτρα πρῆσιναίμεθα, ἀλλ' ἐνσηματικῶς ὡς μίαν ἡμέραν περιλαβόμεθα τὰς πεντήκοντα», εἰρωνεύεται δὲ τὸν Χαρτοφύλακα λέγων: «πρὸς τοὺς κανόνας ἀφόρα καὶ τὴν ἐκείνων ἀκαπήλευτον προσφορὰν τε καὶ ἔνοιαν, τοὺς δὲ διδασκάλους τοὺς τὴν κάμηλον καταπίνοντας καὶ τὸν κώνωπα διυλίζοντας ἕα φρονεῖν τὰ ἑαυτῶν.....καὶ τὸ νόημα γνωρίσας αὐτῶν, ὡς ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα καὶ ἀπὸ κρασπέδου τὸ ὕψασμα...οὐκ ἔστιν ὑμῖν τοῖς διδασκάλοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἀνηθὸν, τὴν δὲ δοκοῦσαν τιμίαν ὕλην τοῖς κιβωτίοις ἐναποσφίγγετε. Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως καὶ οὕτε αὐτοὶ εἰσῆλθετε καὶ τοὺς ἐπιεμένους εἰσελθεῖν ἀποτρέπεσθε»¹. Καὶ ἕτερος δὲ κανονολόγος, ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Θεόδωρος ὁ Βαλααμῶν, πρὸς τὴν γνώμην τῆς καταλύσεως τῆς νηστείας εἰς τὴν πεντηκοντάδα τῶν ἡμερῶν ἀποκρίνεται.

Γράφων περὶ τῶν νηστεῶν, ἃς ἐτησίως ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν οἱ Ἀντιοχεῖς, ἀποφαίνεται ὅτι ὅπως διὰ τοῦ Μωϋσέως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁρίσθη ἵνα μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁμνοῦ ἡσυχάζειν ἐπὶ ἑβδομάδας ἑπτὰ τὸν λαὸν καὶ οὕτω τελεῖν μετὰ νηστείας πανήγυριν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπρεπε καταξιωθέντες ἰδεῖν μετὰ ἑβδομάδας ἑπτὰ τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἑορτάζειν μετὰ νηστείας τὴν Ἁγίαν Πεντηκοστήν. Μία ὁμοῦς θειοτάτη παράδοσις, μεγαλύνουσα τὴν κοσμοσωτήριον τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν λέγει: «μίαν ἡμέραν λογίζεσθαι τοῦτο τὸ πεντηκονταήμερον στάδιον, καὶ μήτε γόνυ κάμπτειν μήτ' ἄλλο τι ποιεῖν, τῆς χαρμονῆς ἀποφαυλίζον τὸ μέγεθος»². Μετ' αὐτὴν δὲ τὴν ἑορτὴν ὑποδέχεσθαι τὴν τῶν Ἀποστόλων ἑορτὴν μετὰ νηστείας καὶ ἀγιότητος καὶ τοιοιτοτρόπως «τὴν τε πανήγυριν τῆς παρθαλίου πεντηκοντάδος συντηρεῖσθαι σφῶν καὶ ἀταπείνων, καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀποστόλων μετὰ ταπεινώσεως γίνεσθαι»³. Συμφωνεῖ λοιπὸν ὁ Πατρι-

1. Πρβλ. Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Πετροῦπολις 1909 *Varia Graeca sacra*.

2. Καν. 203A' Σύν.

3. Πρβλ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ Σύνταγμα Ἱερῶν Κανόνων τ. 4. Ἀθήναι 1854 σελ. 572—73.

άρχης Ἀντιοχείας Θεόδωρος μετὰ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κοσμάν τὸν Β', ἀμφότεροι κατὰ τὸν ἸΒ' αἰῶνα ἀμάσαντες, ὅτι κατὰ τὴν πεντηκοντάδα τῶν ἡμερῶν μετὰ τὸ Πάσχα καταλύεται ἡ νηστεία τετάρτης καὶ παρασκευῆς. Ἐνδεικτικὸν εἶναι ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας, ἐν τῇ ἀνω ἐγκυκλίῳ του, ἀναγράφει ὅτι: «Θειοτάτη παράδοσις... ὡς περὶ μίαν λογίζεσθαι τὸ πεντηκονταήμερον στάδιον» καὶ ἐκ τούτου «ἵνα μὴ τῆς χαρμονῆς ἀποφαυλίζει τὸ μέγεθος» καταλύεται ἡ νηστεία.

Ὁ κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΔ' αἰῶνος ἀκμάσας ἕτερος κανονολόγος Ματθαῖος Μοναχός, ὁ Βλάσταρης, κατακρίνει ἐκείνους, οἵτινες παρέμενον ἄσιτοι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἵνα ἀκούσωσιν εἰς τὸν ἑσπερινὸν τὰς εὐχὰς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, «ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τῆς Πεντηκοστῆς, λαμπροφῶρον οὔση καὶ κυριωνύμω, ἄσιτοι καὶ νήστευσι μένοντες ἕως τῆς ἑσπερινῆς τῶν τοιούτων εὐχῶν ἀκροάσεως, δεισιδαίμονες τῷ ὄντι εἰσίν»¹.

Ὡς πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς νηστείας τετάρτης καὶ παρασκευῆς, ἀντιρροήσεις καὶ ἀλλαγῆς διατυπώνονται. Τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα², ἀναγράφον νηστείαν κρεωφαγίας μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων καὶ ἰχθύος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων, ἐὰν συμπέσῃ τετάρτην ἢ παρασκευὴν, ἀναγράφει τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα ὡς μίαν ἡμέραν καὶ οὐχὶ τὴν πεντηκοντάδα τῶν ἡμερῶν. Ἐπειδὴ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες νηστείαν ὑπονοοῦσιν τὴν ἄκραν μέχρις ἐνάτης ἑσπερινῆς ὥρας ἑσπεριανῆς, κατὰ τὰς τετάρτας καὶ παρασκευὰς τῆς πεντηκοντάδος τῶν ἡμερῶν, τροποποιεῖται ἡ νηστεία αὕτη καὶ ἐπιτρέπεται κατάλυσις ἑλαίου καὶ ἰχθύος: «Τούτου ἕνεκα ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς κρεωφαγίας ἀποστώμεθα, τούτου γὰρ ἕνεκα τοῖς Ἀναστασίμοις τροπαρίοις καὶ κατανυκτικὰ Σταυρώσιμα ψάλλοντες παραμύνημεν». Ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρχεν ἴσως ἀντίρροησις εἰς τὸ ὅτι δὲν καταλύεται ἡ νηστεία, διότι ψάλλονται Σταυρώσιμα καὶ κατανυκτικά, ἐνῶ κατὰ τὴν τετάρτην τῆς Μεσοπεντηκοστῆς οὐδὲν Σταυρώσιμον ψάλλεται, εἰμὴ ὅλα Ἀναστάσιμα καὶ ἐν τούτοις νηστεύομεν, τὸ τυπικὸν τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἀποκρούον τὴν ἔνστασιν ἀναγράφει: «Εἰ δέ τις ἔρει ὅτι ἐν τῇ τετράδι τῆς Μεσοπεντηκοστῆς οὐδ' ὅλως Σταυρώσιμα ψάλλονται, ἀλλὰ πάντα Ἀναστάσιμα, ἀκούσετε ὅτι τότε κρεωφαγία ἔσται, ὅταν καὶ Εὐαγγέλιον Ἀναστάσιμον ἐν τῷ Ὁρθρῷ ἀναγνωσθῆ, καθὰ δὴ τοῦτο γίνεται ἐν τῇ τετράδι καὶ παρασκευῇ, τῆς Διακαινησίμου, ὅτι τοιοῦτόν τι οὐ γίνεται ὡς μὴ παραδοθὲν ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης οὐδὲ κρεωφαγήσομεν...εἰ δέ τις ἴσως λίαν ἐστὶν πασχαλικὸς καὶ φιλέορος, εἰ βούλεται καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς τὸν Κανόνα τοῦ Πάσχα ψάλλεσθαι, εἰς κρεωφαγίαν τοῦτο οὐδαμῶς λυσιτελήσει αὐτῷ, εἰ μήποτε νόμοις ἰδίοις καὶ οὐχὶ τύποις ἐκκλησιαστικοῖς ἐθέλει καθ' ἑαυτὸν διακυβεῖν».

1. Χρυσοστόμου ὁμιλία εἰς ἀνδριάντας καὶ λόγος Β' μετὰ τὰς Καλῆνδας.

2. Ἐνετήσιον 1771 σελ. 233.

Ἡ δὲ ἑβδόμη ἑβδομάς μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν «κρεωφαγεῖται πᾶσα ἐκ συνηθείας καὶ οὐχὶ ἐξ ἀκριβείας δογμάτων». Ὅμοίως οὐχὶ ἐξ ἀκριβείας ἐπιτρέπεται κατάλυσις ἰχθύος καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων καὶ ἄλλως τινὰς ἡμέρας πλὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὡς ἀποφαίνονται οἱ τοῦ Πηδάλιου ἑρανιστοὶ Ἀγάπιος καὶ Νικόδημος¹. Τὸ τυπικὸν ὅμως τῆς Λαύρας τοῦ Ἀγίου Σάββα ἀναγράφει κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων. «Εἰς τὴν Τράπεζαν παράκλησις μεγάλη τοῖς Ἀδελφοῖς, ἐσθίωμεν γὰρ ἰχθύας»².

Συμφώνως πρὸς ταῦτα εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ὡς πρὸς τὴν νηστείαν τῆς τετάρτης καὶ παρασκευῆς τῆς πενηκοντάρδος ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμερῶν ὑπῆρχον καὶ γινώμαι Πατριαρχῶν καὶ κανονολόγων, καταλύουσαι αὐτὴν ἢ τροποποιούσαι τὴν αὐστηρὰν νηστείαν. Σήμερον ἐπικρατεῖ σταθερῶς ἡ διάταξις ὅτι αἱ τετάρται καὶ παρασκευαὶ τῆς Πεντηκοντάρδος τῶν ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμερῶν οὐδόπως διαφέρουσιν ἀπὸ τὰς τετάρτας καὶ παρασκευὰς τοῦ ὅλου ἑνιαυτοῦ³.

Ἐν Καρδίτῃ + Ο ΘΕΣΣΑΛΩΤΙΩΤΑΟΣ ΙΕΖΕΚΙΗΛ

1. Πρβλ. ἡμέτερον δημοσίευμα Περί τῆς ἰχθυοφαγίας κατὰ τὰς ἑορτὰς Εὐαγγελισμοῦ καὶ Βαΐων, Ἐκκλ. Φάρον Ἀλεξανδρείας 1912 σελ. 161.

2. Πρβλ. Πηδάλιον Ἀθῆναι 1841 σελ. 51-53 ὑποσ.

3. Ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 134.

4. Πρβλ. τὴν ἐμὴν μελέτην Περί Νηστείας «Ἱερὸς Σύνοδος» 1911 ἀρ. 145 καὶ Παύλου Λαυριώτου Ἱατροῦ, ἐν Ἀγιορειτικῇ Βιβλιοθήκῃ Βόλου 1940 σελ. 380.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΙ—ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Δ/σις Ταχ. Ἐκμ)σεως
Τμήμα I, Γραφεῖον 3ον

Ἀριθ. Πρωτ. 109208/64 Ἐν Ἀθήναις τῇ 22/1/1941

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ὀρθοσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, Διεύθυνσιν Ὀρθοσκευμάτων

Ἐνταῦθα

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 130316 ἐ. ζ. ὑμετέρου ἐγγράφου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὅτι τὰ Ταχυδρομικὰ Γραφεῖα ἔχουσι λάβει ὁδηγίας νὰ δέχωνται ἀτελῶς τὴν ὑπηρεσιακὴν ἀλληλογραφίαν, τὴν ὁποίαν ἀποστέλλουσιν οἱ Ἀρχιερατικοὶ Ἐπίτροποι.

Ἀνακοίνωσις
Ἱερῶν Συνόδων Ἐκκλησίας
Ἑλλάδος, Ἐνταῦθα

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Ε. ΦΩΚΙΑΝΟΣ

Ἡ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ

Τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν τῷ Μετώπῳ ἰδελφοὺς ἡμῶν δὲν διακρίνει μόνον ἡ πνευματικὴ δίψα, περὶ τῆς ὁποίας ἐγράφησαν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον, ἀλλὰ καὶ ζωηρὰ θρησκευτικὴ ἐρμὴ, ἐκδηλουμένη ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ζωῇ αὐτῶν. Τὰ μελετήματα αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶναι θρησκευτικά, αἱ συνομιλίας των εἶ-

ναι ἀγναὶ καὶ ὑψηλαί. ὁμολογία, ἡ «σαπρὸς λόγος» δὲν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, τόσο ὥστε ἡ ἀγνότης εἶναι ἐξωγραφημένη εἰς τὰ πρόσωπά των, ὅταν ὡς τραυματῖαι εἰσέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὰς πόλεις, ἐκδηλοῦσι δὲ ζωηρῶς τὴν δυσφορίαν των διὰ τὴν προτέραν ἰδίαν αὐτῶν ζωὴν καὶ διὰ τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἐξακολουθοῦσι διάγοντες οἱ εἰς τὰ μετόπισθεν εὐρισκόμενοι. Τὸ ὠραιότερον ἕως καὶ τὸ συγκινητικότερον εἶναι ἡ κατανύξις, μεθ' ἧς παρακολουθοῦσιν οἱ στρατιῶται τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, ὅταν δίδεται αὐτοῖς τοιαύτη εὐκαιρία. ἢ ἡ ζέσις μετὰ τῆς ὁποίας δημιουργοῦσι τοιαύτας.

Χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ἡ κατωτέρω ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν ὀλόκληρον :

Κάπου ἀπ' τ' Ἀλβανικὸ μέτωπο

T. T. 724 17.1.1941

Μακαριώτατε,

Μόλις ἄφισα ἀπ' τὰ χέρια μου τὸ «ἓνα γράμμα πρὸς τοὺς στρατιώτας μας» μὲ μιὰ ψυχικὴ ἀνακούφιση βαθεῖα ἀπ' τὴ μελέτη του καὶ ἄθελα ἔρριξα τὴ ματιὰ μου στὴ συντροφιά τῶν συναγωνιστῶν μου ποὺ σκυφτοὶ πάνω σ' αὐτὸ—ἐνθ' ἔξω φυσομανᾶ ἢ χονοθύελλα—ρουφοῦν σὰ μελίσινα τὸ ψυχικὸ μέλι ποὺ κρύβεται στὰ τόσο ἀπλὰ λόγια του ποὺ πέφτουν σὰ ζωογόνος βροχὴ στὸ ψυχικὸ μας κόσμο ἐδῶ πάνω.

«Ὅμορφα ποὺ τὰ λέει» διακόπτοντας τὴ σιωπὴ λέει ἓνας ἀπ' τὴ συντροφιά. «Νά, τέτοια βιβλιαράκια θέλουμε μεῖς ἐδῶ ἐπάνω», ἀπαντᾷ ἓνας ἄλλος ποὺ μπῆκε στὸ «τσαρντί μας», κρατώντας στὸ χέρι τὸ «Γράμμα» καὶ προσπαθώντας νὰ κρύψῃ στὴ τσέπη του μὲ ἐπιμέλεια τὸ δῶρο Σας «τὴ Γλυκοφιλοῦσα».

Μακαριώτατε!

Ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς συντροφιάς ἀμέσως μὲ ἐπεφόρτισαν νὰ Σᾶς ὑποβάλω τὰ σέβη μας καὶ τὶς εὐχαριστίες μας τόσο γιὰ τὸ «Γράμμα» ὅσο καὶ γιὰ τὸ δῶρο Σας, τὸ εἰκονισματάκι, τὸ τόσο ἀπαραίτητο γιὰ μᾶς ἐδῶ ἐπάνω στὰ χιονισμένα βουνὰ τῆς Ἀλβανίας. Σύμβολο τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα μας, Σύμβολο τῆς Ἐλπίδας μας, Σύμβολο τῆς βεβαιότητος γιὰ τὴ Νίκη μας. Γι' αὐτὸ στὸ ἀντίκρουσμά του ἓνα δάκρυ ξεχείλιζε ἀπ' τὰ μάτια μας βγαλμένο ἀπ' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, ἀπ' τὴν ὁποία δὲν ἔλειψε οὔτε θὰ λείψῃ

ἢ ΠΙΣΤΙΣ.

Σᾶς τὸ διαβεβαιώνομεν ὅλοι ὅσοι βρισκόμαστε ἐδῶ ἐπάνω, πὼς αὐτὴ καὶ μόνη χαλυβδώνει τὰ νεῦρά μας, τὴν ψυχὴν μας. Αὐτὴ εἶναι τὸ μοναδικὸ μας ὄπλο, τὸ ἀήττητο. Μ' αὐτὴν κατατροπώνομε τὸ μυσσὰρό μας ἐχθρό. Αὐτὴ εἶναι τὸ σύμβολο τοῦ ἀγῶνά μας.

Πίστις βαθεῖα στὸ θεὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης. Πίστις βαθεῖα στὴν ἱερότητα τοῦ ἀγῶνά μας. Πίστις βαθεῖα στὴ δυναμικότητα τῆς φυλῆς μας. Πίστις στὸν ὑψηλὸ προσορισμὸ τῆς Πατρίδας μας νὰ καταδείξῃ καὶ πάλι στὴν ἀνθρωπότητα γιὰτὶ πολεμᾷ ὁ Ἕλληνας καὶ ποιά εἶναι τὰ ἰδανικά τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πίστις τοῦ Ἕλληνα στρατιώτη στὸ πεδίο τῆς τιμῆς σήμερον εἶναι γνωστὴ σ' ὅλον τὸν κόσμον.

Αὐτὴν ὁμως τὴν πίστι τὴν γιγαντώνει ἢ θρησκευτική πίστις, πού πολλές φορές στὶς ἐκδηλώσεις της προξενεῖ κατάπληξι καὶ προκαλεῖ δάκρυα συγκινησεως. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς διηγηθῶ κάτι.

Ἄλησμόνητη θὰ μᾶς μείνῃ σ' ὅλη ἕως τὴν ζωὴ, ἢ ψυχική μας ἀνάταση κατὰ τὰ Χριστούγεννα. Καθισμένοι σκυφτοὶ μέσα σ' ἓναν ἀχυρῶνα σκοτεινὸ, ἐνῶ ἔξω τὸ σκοτάδι μὲ τὴν χιονοθύελλα ἀγριεύουν περισσοῦτο τὴν νύχτα— μιὰ σκέψη κυριαρχεῖ στὶς χριστουγεννιάτικες ἀναμνήσεις μας. «Ἀχ! νάχαμε ἓνα εὐαγγέλιο, μιὰ Συνέκδημο σήμερα», Ξάφνου ἓνας συνάδελφος μπαίνει μὲ μιὰ «Νεολαία» στὰ χέρια πού στὸ ἐξώφυλλό της ἔχει τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος. Γιὰ τότε δημιουργήθηκε τὸ εἰκόνισμα τοῦ ἀχυρῶνα μας σὲ μιὰ γωνία του! Μπροστὰ στὴν εἰκόνα ἓνα καντήλι—ἀπὸ ἄδειο κουτὶ κοσέμβας μὲ λίγο λάδι καὶ μὲ φυτῆλι ἀπὸ βαμπάκι ἀτομικοῦ ἐπιδέσμου—σκορπᾷ τὸ ἀπλὸ φῶς του στὸ σκοτεινὸ ἀχυρῶνά μας καὶ ἡμερεῦει τὸ περιβῆλλον του. Γάληνεψε καὶ ἡ ψυχὴ μας καὶ μιὰ βαθειὰ ἱκανοποίησις ζωγραφίστηκε στὸ πρόσωπό μας πού εἶναι πάντα στραμιμένο πρὸς τὸ εἰκόνισμα γιὰ τὴν ἐπιτυχία μας—ἢ ψυχὴ βοήκει στὴν κατάλληλη στιγμή ἐκεῖνα πού ποθοῦσε—τὴν θρησκευτικὴ ἀνάταση—ἀπὸ τὸ σύμβολο.

Μὲ μιὰς ἀρχισαν τὰ χεῖλη μας νὰ ψάλλουν τοὺς γνωστούς μας θρησκευτικοὺς ὕμνους γύρω στὴν Γέννηση τοῦ Σωτῆρος καὶ μείναμε σύμφωνοι ὅλοι νὰ σηκωθοῦμε νὰ τοὺς ξαναψάλλουμε κατὰ τὰς 3 μ. μεσ.

«Αὐ! παιδιά, ὦρα εἶναι!», ἀκούστηκε μέσα στὸν ὕπνο μας μιὰ φωνή, πού μᾶς ἔκανε νὰ πεταχτοῦμε ἀμέσως ἐπάνω. Ρίχνουμε στὴν πλάτη τὴν χλαίνη καὶ ἀμέσως μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα—τὸ ὠραιότερο τοῦ κόσμου—κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ ἀφήνομε τὶς ψυχές μας νὰ ψάλλουν τὴν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Οὐδέποτε στὴ ζωὴ μας νοιώσαμε τέτοια θρησκευτικὴ κατάνυξι, ὅση κείνη τὴ βραδυὰ μέσα στὸν ἀχυρῶνα, τέτοια ψυχικὴ ἀγαλλίασι—Τὸ «δέξα ἐν ὑψίστοις...», τὸ «ἐπισκέψατο ἡμᾶς...», ἔβγαιναν ἀπὸ ψυχές, πού διψοῦσαν ἀπὸ τέτοιες στιγμὲς ἱερός.

Μὲ μιὰ χειραψία καὶ μὲ μιὰ εὐχὴ στὰ χεῖλη «καὶ τοῦ χρόνου μὲ τὴ νίκη, παιδιά, σιὰ σίτια μας», τελειώσαμε τὴν προσευχὴ μας.

Βωβοὶ μέσα στὴν κουβέρτα ἐνῶ κυλοῦσε ἀπὸ τὰ μάτια ἓνα δάκρυ ἀναμνήσεων δοκιζόμεστε ἀκόμη μιὰ φορὰ νὰ θυσιαστοῦμε γιὰ τὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὴν τιμὴ τῆς Πατρίδας μας.

«Τὶ ὠραία πού ἦταν ἡ χθεσινὴ βραδυὰ. Ἀξέχαστη θὰ μᾶς μείνῃ», ἦταν τὰ πρῶτὰ λόγια, πού ἀνταλλάξαμε. Ἀλήθεια, ἀξέχαστα θὰ μείνουν τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1940.

Μὲ τὰς εὐχάς Σας

Διατελῶ

Ἐπιτὸς Τσελέκας Κων)τίνος

T.T. 724

Υ. Γ. Δὲν παραλείπω νὰ σᾶς πῶ ὅτι σὲ κάθε μετακίνησι μας ἢ πρώτῃ φροντίδα μας εἶναι ἡ παραλαβὴ τοῦ εἰκονίσματός μας, στὸ ὅποιο προσετέθηκε καὶ τὸ δικό σας ὠραῖο δῶρο, ἢ Γλυκοφιλοῦσα.

Ἡ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησιαστικὴ ἔφημερίς», ὄργανον τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ φύλλα τῆς 8 καὶ 15 Νοεμβρίου π. ἔ. δύο ἐνδιαφέροντα ἄρθρα περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐν Ρουμανίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκ τῶν ὁπίων παραλαμβόμενον τὰ κατωτέρω δημοσεύμενα ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι διαφωτιστικὰ διὰ τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἐπελθούσας μεταβολάς, μετὰ τὴν προσάρτησιν ὠρισμένων περιοχῶν εἰς τὴν Ρωσίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Βουλγαρίαν.

Ὡς ἐν τοῖς λοιπαῖς τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς χώραις, ἢ ἐν Ρουμανίᾳ ὀρθόδοξος ἐκκλησία εἶναι στενωῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ἔθνικου ἐν τῇ χώρᾳ βίου. Ἡ ὀρθόδοξος πίστις εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Ρουμανικοῦ ἔθνους, ἢ δὲ ἐκκλησία εἶναι ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ τροφὸς καὶ προστάτις διὰ τῶν αἰώνων. Καὶ μέχρι σήμερον μάλιστα ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία διαδραματίζει ἐν Ρουμανίᾳ τὸ κυριώτατον πρόσωπον ἐν τῷ πνευματικῷ καὶ ἐκπολιτιστικῷ τῆς χώρας βίῳ καὶ ἀπολαύει πλείονος κύρους καὶ σεβασμοῦ τῶν ἐν ἄλλαις χώραις ἔθνικῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ρουμανία ἠῆρνε τὰ ὄριά της. Παραλλήλως τῇ πολιτικῇ ἰσχυρί ἡ χώρα ἐξελιχθη ταχέως καὶ ἐκκλησιαστικῶς. Ἡ Ρουμανικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐμεγεθύνθη διὰ τῆς ἀποδοχῆς εἰς τὴν κόλπον της τμημάτων ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, οἷον: τῆς Βεσσαραβικῆς ἐπαρχίας, τῆς Βουκοβινικῆς μητροπόλεως, τῆς Χερμανστανδικῆς ἐπαρχίας καὶ ἄλλων. Ἡ ἕνωσις τοῦ Ρουμανικοῦ ἔθνους πνευματικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς ἐν ἔτει 1925 ἀνακηρύξεως τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριάρχείου.

Διὰ τῶν ἐξαιρέτων φροντίδων, ἅς οἱ Ρουμᾶνοι κυβερνήται κατέβαλον ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐν ἣ ἐλέπουν ἰσχυρὸν παράγοντα τῆς πνευματικῆς ἐνώσεως τῆς μεγάλης Ρουμανίας, εἰς τὰ ὄρια τῆς ὁποίας εἰσέρχονται οὐκ ὀλίγα ἑτερόθρησκα στοιχεῖα, ἢ ὀρθοδοξία προσέλαβεν ἰδιόζουσαν σημασίαν ἀπὸ τε ὕλικῆς καὶ πνευματικῆς ἀπόψεως. Ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς ταχέως κατέλαβεν ἐπίζηλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν καὶ ἤρξατο διαδραματίζων πρωτεῦον πρόσωπον ἐν τῷ πνευματικῷ, κοινωνικῷ καὶ πολιτικῷ τῆς χώρας βίῳ. Κληρικοὶ ἐξελέγοντο βουλευτῆ, γερουσιασταί, τοῦ κράτους γραμματεῖς, ὑπουργοὶ κτλ. Κληρικοὶ διέπρεψαν ὡς συγγραφεῖς, ὡς ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ὀρθοδόξῳ χώρᾳ. Τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα εὐρέως ἐδιδάσκοντο οὐχὶ μόνον εἰς τὰ μέσης τοῦ κράτους ἐκπαιδεύσεως σχολεῖα, τὰ λύκεια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ εἰδικὰ, τεχνικὰ, ἐμπορικὰ καὶ ἄλλα, καὶ δὴ μόνον ὑπὸ καλῶς παρεσκευασμένων διδασκάλων, ἐχόντων θεολογικὴν μόρφωσιν καὶ μετὰ πρακτικὴν ἀσκήσιν καὶ κρατικὴν δοκιμασίαν.

Ἀληθῆ κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς Ρουμανικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας μέχρι τῶν

ἐσχάτων πολιτικῶν μεταβολῶν δυνατὸν νὰ παράσχωσιν ἡμῖν αἱ ἐπίσημοι στατιστικαὶ πληροφoρῖαι, αἱ δημοσιευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου ἐν ἔτει 1939.

Ἡ Ρουμανικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία εἶναι διηρημένη εἰς πέντε μητροπόλεις. ὑποδιηρημένας εἰς 19 ἐπισκοπίας: Αἱ μητροπόλεις αὐτῆς εἶναι:

I. Ἡ τῆς Ὀυγγαροβλαχίας, εἰς ἣν ὑπάγονται αἱ ἀκόλουθοι ἐπισκοπῆαι: 1) ἡ τοῦ Βουκουρεστίου, ἀρχιεπισκοπῆ, 2) ἡ τοῦ Ριμνίκου—Νέου Σεδερίνου ἐπισκοπῆ, 3) ἡ τοῦ Βουζίου, 4) ἡ τῆς Ἀρτζέσης καὶ 5) ἡ τῆς Κωνσταντίας.

II. Ἡ τῆς Μολδαβίας καὶ Σουτσάνης, εἰς ἣν ὑπάγονται: 1) ἡ τοῦ Ἰασίου ἀρχιεπισκοπῆ, 2) ἡ Ρουμανικὴ ἐπισκοπῆ, 3) ἡ τῆς Χούσης καὶ 4) ἡ τοῦ κατὰ Δουνάβου.

III. Ἡ τῆς Τρανσυλβανίας (δηλ. ἡ τῆς Ἀρβελιάνης, Βανάτου, Κρισάνης καὶ Μαρουμαρέσης μητροπόλεις) περιλαμβάνει: 1) τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Ἀλβας—Ἰουλίας καὶ τοῦ Σβίου, 2) τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀράβου, Καινοπόλεως καὶ Χαλμαντζίου, 3) τὴν Καρασεβέντης, 4) τῆς Ὀραδέας καὶ 5) τῆς Βίδης, Φελεάκης καὶ Κλουζίου.

IV. Ἡ τῆς Βεσσαραβίας, ἀποτελουμένη μόνον 1) ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ Κισινέβου καὶ 2) ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Τσεκατέας Ἀλβας Ἰσμαηλίου, καί.

V. Ἡ τῆς Βουκοβίνης, ἀποτελουμένη 1) ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Τσερνοβ τσης, 2) ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς Χοβίνης καὶ 3) τῆς Μαρουμαρέσης.

Βραδύτερον, κατὰ τὸ 1939—1940, εἰσάγεται νέα μητροπόλις, ἔχουσα ἔδραν τὴν πόλιν Κραϊόβιν, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τμημάτων ἀποσπασθέντων ἀπὸ τῶν λοιπῶν μητροπόλεων.

Ὁ τῶν ἐνοριῶν τῆς Ρουμανικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀριθμὸς ἀνήρχετο τῆ 31. XII. 1938 εἰς 8.780 μετὰ 2.949.712 οἰκογενειῶν καὶ 13.231.488 πιστῶν. Τούτων τῶν ἐνοριῶν ἀστικά εἶναι 813 καὶ ἀγροτικαὶ 7.967.

Μέχρι τῆς αὐτῆς χρονολογίας ἡ Ρουμανικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐπέκτεινε 10.735 ναοὺς, ἐξ ὧν 8269 ἦσαν ἐνοριακαί, 2.188 βοηθητικαί, 164 παρεκλήσια ἐν νεκροταφείοις καὶ ἐν εἰρηκαῖς, 49 ἰδιωτικὰ παρεκλήσια καὶ 65 σχολικά.

Αἱ θρησκευτικαὶ ἀνάγκαι τῶν πιστῶν καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ὑπηρεσίαι ἐκπληροῦνται ὑπὸ πολυαριθμοῦ καὶ καλῶ παρασκευασμένου κλήρου. Τῆ 31. XII. 1938 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων ἐν τῇ Ρουμανικῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ ἦτο ἐν συνόλῳ 9.465, ἐξ ὧν ἀστικά ἦσαν 1.081, ἀγροτικὰ 7.947, ἐν γυναικαῖς μοναῖς 31 καὶ συναξιστοὶ 398.

Ὁ κλῆρος εἶναι καλῶ παρασκευασμένος καὶ διατελεῖ εἰς ἱκανῶς ὑψηλὸν πνευματικὸν ἐπίπεδον, ὅπερ ἐπιτρέπει αὐτῷ, ἰδίως ἐν ταῖς κόμαις, νὰ διαθραμνίσῃ πρωτεύον πρόσωπον ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ κοινωνικῇ τοῦ ἔθνους βίῳ. Ἐκ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν κληρικῶν 4.495 εἶναι μορφώτως μέσης (ἱεροδιδασκαλείων), 4.527 ἀνωτέρως θεολογικῆς (θεολογικῶν πανεπιστημίων, σχολῶν ἢ ἀκαδημιῶν) καὶ 15 μετὰ τοῦ τίτλου διδάκτορος τῆς θεολογίας. Ἐν ταῖς μεγά-

λυτέραις πόλεσι καὶ ἐν ταῖς ἔδραις τῶν ἀρχιερέων οἱ ἱερεῖς βοηθοῦνται ὑπὸ διακόνων, ὧν ὁ ἀριθμὸς τῷ 1938 ἦτο 145. Οἱ διευθύνοντες κύκλοι ἐν τῇ Ρουμανικῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ φρονοῦσιν ὅτι οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν κληρικῶν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐν Ρουμανίᾳ πληθυσμὸν. Ὅθεν καὶ ἀδιαλείπτως ἐπιμένουσι, ἀπαιτοῦντες παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν σύστασιν νέων ἐνοριῶν. Εἰς τοῦτο δὲ προκινεῖ αὐτοὺς καὶ ἐνθαρρύνει ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἀνάληψιν τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἱερωσύνης ἄρχομένου τοῦ ἔτους 1938 ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποψηφίων ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην ἦτο 1.047, ἐξ ὧν οἱ 770 ἦσαν ἔσης ἱερατικῆς μορφώσεως, 276 ἀνωτέρως θεολογικῆς καὶ 1 διδάκτωρ τῆς θεολογίας.

Ἐν τῇ Ρουμανικῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσι περὶ τοὺς 11.141 ἱεροφάται, ἐξ ὧν οἱ 8.770 εἶναι εἰδικῶς παρασκευασμένοι, ἀπόφοιτοι ἱεροφατικῶν σχολείων ἢ ἱεροδιδασκαλείων καὶ μισθοδοτοῦνται ὑπὸ τοῦ κράτους, οἱ δὲ λοιποὶ 2.371, ἀνευ εἰδικῆς προπαρασκευῆς, μισθοδοτοῦνται ἐξ ἐκκλησιαστικῶν κεφαλαίων καὶ συνδρομῶν τῶν πιστῶν. (Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀπάντησις ἀποστομωτικῆ.

Ἡ ἐχθρική προπαγάνδα ἐνόμισεν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ τῆς παρεῖχε τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα διχάσῃ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τὸν διεξαγόμενον ἱερὸν ἀγῶνά του. Προσεπάθησε, δηλαδή, τὸ σκάμμα ἐνὸς τάφου νὰ τὸ καταστήσῃ «χάσμα μέγα», ἐντὸς τοῦ ὁποῖου θὰ κατεβαραθροῦτο τὸ ἀγωνιζόμενον Ἕθνος ὀλόκληρον. Ὁ ἑλληνικὸς ὄμιος λαὸς ἔχων πλήρη συνείδησιν περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀγῶνος τὸν, γνωρίζει ὅτι μάχεται ὑπὲρ βιωμῶν καὶ ἐπιτηδίων, κατενόησας ὅτι ὁ ἀγὼν οὗτος εἶναι ὁ ὑπὲρ πάντων ἀγῶν. Καὶ ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἀηδὴ ἐχθρικήν προπαγάνδα ἐδόθη διὰ τῆς πανελληνίου ἐκδηλώσεως τοῦ ἐθνικοῦ πένθους. Ἀτελείωτοι σειραὶ λαοῦ πάσης τάξεως, φθάνουσαι ἀπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ μέχρι τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος, παρήλασαν ἐπὶ τριήμερον πρὸ τοῦ φερόντος τοῦ ἐπιλιπόντος Προσθυπουργοῦ καὶ εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδων δύναται νὰ ὑπολογισθῶσι τὰ πλήθη, τὰ μετὰ θρησκευτικῆς ὄντως εὐλαβείας παρακολούθησαν τὴν κηδείαν του. Ἀπάντησις πλέον ἀποστομωτικῆ εἰς τὰ γελοῖα φληναφήματα τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἠδύνατο νὰ δοθῇ.

«Θὰ ζήση καὶ θὰ θριαμβεύσῃ»

Ὅσονδήποτε ὄμιος καὶ ἀνῆ ἢ οὐ τὸ πένθος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἡ θλίψις αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Προσθυπουργοῦ του, θεῖα ἐμπνεύσει ἐγένετο ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ ἀντιληπτόν, ὅτι τὸ ὑπέριστατον αὐτοῦ κατ' ἐλπίδα παρούσας κρισίμους στιγμὰς καθήκον ἦτο ἡ εὐφροσύνη. Καὶ τὴν εὐφροσύνην ταύτην, βασιζομένην εἰς τὴν ἀκράδαντον πεποιθήσιν του ἐπὶ τὴν ἀκαταμάχητον τοῦ Θεοῦ πίστιν, ἐξεδήλωσεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ δι' ἡγήμον ὄντως καὶ ἀξιοπρεπεῶς πένθους, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀκλονήτου πίστεώς του ἐπὶ τὴν νικηφόρον τοῦ ἀγῶνος ἡ-

μῶν ἔκβασι. Τὴν πίσιν δὲ ταύτην τοῦ ἑλλη-
νικοῦ λαοῦ ἐξέφρασε προσφνέσιμα ἡ Α. Μ. ὁ
Βασιλεὺς εἰς τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ
Ἰωάννου Μεταξᾶ διάγγελμά Του. «Μὲ τὴν βοή-
θειαν τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς Παναγίας»,
εἶπε, «μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Ἐ-
θνους, ἡ Ἑλλάς, ἡ αἰωνία Ἑλλάς, θὰ ζήσῃ καὶ
θὰ θριαμβεύσῃ». Καὶ πράγματι ἡ Ἑλλάς θὰ ζήσῃ
καὶ θὰ θριαμβεύσῃ, διότι τὴν πίσιν αὐτῆς ταύτην
δὲν τὴν σιγηρίζει εἰς οἰανδήποτε ἄλικὴν δύναμιν, ἀλλ'
εἰς τὴν θείαν βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν.

*

Πάστῳ οὐδετέρου κράτους γράφει τὰ ἑξῆς, περὶ τοῦ ἐν
Μ. Βρετανίᾳ θρησκευτικοῦ πνεύματος: «Ἐκτός τῆς ραδιο-
φωνικῆς ἐκπομπῆς λατρείας, τῆς 10 π. μ., ὑπάρχει, καθ' ἑ-
κάστην πρωτὰν, τὴν 7.55, καὶ ἄλλη τοιαύτη, πολὺ αὐτο-
μος, καθ' ἣν μεταδίδεται καὶ μίᾳ κατάλληλος σκέψις διὰ
τὴν ἡμέραν. Διαπιστοῦται πανταχοῦ ἡ εὐεργετικὴ ἐπιδρα-
σις τῶν ἐκπομπῶν τούτων. Ἐν πλήρει πολέμῳ, οὐδέ-
ως ὑπάρχει ἐν αὐταῖς σωθινιστικὸν πνεῦμα. Τὸ Ἐθαγγέ-
λιον πάντοτε, τὸ τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν καὶ εἰρήνην μεταδί-
δον, τὸ Ἐθαγγέλιον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγγνώμης, μετα-
δίδεται εἰς τοὺς ἀκροατὰς τοῦ ραδιοφώνου. Ἀκόμη καὶ
προσευχαί ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὐρίσκουσι θέσιν ἐν ταῖς λα-
τρευτικαῖς ταύταις ἐκπομπαῖς».

† ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ἱατρὸς

Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ἐν Πειραιεῖ, «ἐν γῆρι πόντι», εὐσε-
βῆς καὶ λόγιος κληρικός, ὁ Χρῦσανθος Μακρῆς, ἀρχιεπι-
σκοπὴ καὶ ἱατρὸς. Ἐγενήθη ἐν Μυτιλήνῃ, ἀλλ' ἄνωρίς με-
τέβη εἰς τὸ Ἄγιον Ὄρος, ἀσκούμενος τὸν μοναχικὸν βίω-
λον. Ἐπορεύσασθε καὶ ἐμορφώθη κάλλιστα. Ἐκ τῆς Θεολο-
γικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μετεγράφη εἰς
τὴν Ἱατρικὴν, ἧς ἐγένετο διδάκτωρ. Τὴν ἱατρικὴν τέχνην
ἤσκησεν ἐπὶ τινα ἐτῆ ἐν αὐτῷ τῷ Ἄγιῳ Ὄρει, προτάθη δ'
ὡς ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἱ. Μονῶν ἐν Κ[ί]πρῳ,
ἀλλ' ὁ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινῶς Ε' δὲν ἠθέλησε νὰ
δεχθῆ καὶ ἀναγνωρίσῃ αὐτόν. Οὕτως ἠναγκάσθη νὰ παρα-
μῆνῃ ἐν Ἀθήναις, μελετῶν καὶ ἀσκούμενος ἐν τῇ ἀρετῇ.
Ἐχειροτονήθη ἱερεὺς, ἐπὶ Προκοπίου Β', προκαθήμενος καὶ εἰς
τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου.

Ὁ Χρῦσανθος Μακρῆς ἦτο λόγιος καὶ ταπεινός. Ἦσκει
δὲ καὶ ἡγάπα τὴν ταπεινοφροσύνην οὐχὶ ἐπιπλάστω, ἀλλ'
εἰλικρινῶς καὶ ἐξ αὐτῶν τῆς ψυχῆς του τῶν σπλάγγων.
Ὅσον δὲ ἦτο ὑψηλὸς τὴν ζωὴν, τόσον ἦτο τὸ φρόνημα τα-
πεινός. Διὰ τοῦτο δὲν ἐζήτησε θέσεις, οὐδ' ἐπεδίωξε τὴν
ματαιότητα τοῦ κόσμου.

Καρποὶ τῶν λιπαρῶν μελετῶν του εἶνε πολλὰ! διατριβαὶ
θρησκευτικαὶ καὶ ἠθικαί, ὡς ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς περιοδι-
κοῖς «Ὁ Σωτήρ» καὶ «Ἀνάπλασις». Μελέτη, ἐν ἰδιαιτέρῳ
διδάλῳ, ἀπολογητικῆ κατὰ τῆς θῆθεν ἑλληνικῆς μορφώσεως
τοῦ Κυρίου καὶ κυρίως τοῦ «Δισύνθητον τοῦ ἀνθρώπου» ἐναν-
τίον τῶν διδασκαλιῶν τοῦ σοφοῦ Ἀποστόλου Μακράκη,
ὅστις ἀντέταξε διδλῶν πολυσέλιδον κατ' αὐτοῦ.

Τὸ «Δισύνθητον τοῦ ἀνθρώπου» ἐγράφη ἐν νεαρχῇ μὲν ἡλι-
κίᾳ, ἀλλ' ἐν γλαυρότητι καὶ πολυμαθείᾳ. Ἀνασκευάζει δὲ
τὰς διδασκαλίας τοῦ Α. Μακράκη μετὰ δυνάμει ἐπὶ τῇ
δύσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλη-
σίας.

Ἐν Πειραιεῖ δὲν διέμενεν ἀργός καὶ ἀκίνητος. Ἐκίρρυντε
συχνὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξωμολόγησε τοὺς προσερχο-
μένους χριστιανούς, γινόμενος ὠφέλιμος ἠθικῶς διὰ τε τῆς
διδασκαλίας καὶ τοῦ ἐναρτέου του βίου. Ἦτο «ζῶσα καὶ
σιωπῶσα παραίνεσις».

Κύριος ἀναπαύσκει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων.

† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Σύνοδος

Προτάθη ὡς Ἱεροκήρυξ τῆς παραμεθορίου Ἱ. Μητρο-
πόλεως Παραμυθίας, ὁ ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς κατὰ
Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς, Ἀρχιμ. Συνέσιος Βισβίνης.

— Διὰ Β.Δ. ἰδρύθησαν νέα ἐνορία ἐν τοῖς συνοικι-
σμοῖς Γοριαδάνων Καρπενησίου καὶ Διασελακίου Πλατά-
νης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ναυπακτίας.

— Διὰ Β.Δ. ἀπενεμήθη χάρις διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ποι-
νῆς του τῷ ἱερεῖ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δροῦνουπόλεως Γε-
ρασίμῳ Σχίζε.

— Ὑπὸ τοῦ Μακ. Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου, συμφώ-
νως τῷ Καταστατικῷ Νόμῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
διωρίσθη Τοποτηρητὴς τοῦ χηρεύοντος θρόνου τῆς Ἱ.
Μητροπόλεως Μαρωνίας καὶ Ὄσου ὁ Σεβ. Μητροπ. Φι-
λίππων καὶ Νσαπόλεως κ. Χρυσόστομος, ὅστις καὶ ἀπέ-
στειλε πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐμμεριστατωμένην ἔκθεσιν
περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τῇ πρὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Πρω-
θυπουργοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ νυκτὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος,
ἀνελθὼν εἰς Κηφισίαν, μετέδωκεν αὐτῷ τὴν Θεῖαν Κοινο-
νίαν τῇ δ' ἐπομένῃ μετὰ τὴν θλιβερὴν ἀγγελίαν τοῦ θανά-
του, ἐπισκέφθη ἐπὶ παραμυθία τὴν οἰκογένειαν τοῦ μετα-
σπάντος καὶ ἀνέγνωσε ἐπὶ τῆς σοφοῦ Τρισάγιου. Ἡ Νε-
κρώσιμος Ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, παρου-
σία τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόγου καὶ
πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογε-
νείας, προσέαρχοντος τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου, συμπα-
ραστατουμένου ὑπὸ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Δράμας, Τρίκκης,
Ἀλεξανδρουπόλεως, Ἐλασσῶνος καὶ Καρυστίας. Παρήσαν
καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίται πρῶτον Λαγκαδά, ἐκπροσωπῶν
τὴν Μεγαλὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμε-
νικὸν Πατριάρχην, Θηβῶν καὶ Κυρηναίας, οἱ Θεοφ. Ἐπί-
σκοποι Τρωάδος καὶ Πατάρων καὶ οἱ Ἐξάρχοι τοῦ Πανα-
γιῶτου Τάφου καὶ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Σινᾶ. Καθήμενος Τε-
λετάχου ἐξετέλεσεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος. Τὰς
ἐπιταφίους δεήσεις ἀνέπεμφεν ὡσαύτως ὁ Μακ. Ἀρχιεπί-
σκοπος.

— Παρουσία τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως εὐθύς ὡς ἀνηγ-
γέληθι ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου Πρωθυπουργοῦ Ἱ. Με-
ταξᾶ, ὠρίσθη ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὁ νέος
Πρωθυπουργός κ. Ἀλ. Κορυζῆς καὶ μετ' αὐτὸν τὰ λοιπὰ
μέλη τῆς παλαιᾶς Κυβερνήσεως.

— Ἀδεία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὁ Ἀγγλος Σεβ. Ἐπι-
σκοπος Γιβραλτᾶρ καθιέρωσε τὴν ὑπὸ τῆς Ἑλλήν. Κυ-
βερνήσεως παραχωρηθεῖσαν ἐν τῷ Γ' Νεκροταφίῳ Ἀθη-
νῶν ἔκτασιν γῆς πρὸς ταφὴν τῶν ἐν πολέμῳ πιπτόντων ἢ
ἐν Ἀθήναις θνησκόντων Ἀγγλῶν στρατιωτῶν. Παρήν ἡ
Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἡ Α.Ε. ὁ Προεβευτὴς τῆς Ἀγ-
γλίας, οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀγγλικῶν Δυνάμεων,
ἅπαντες οἱ ἐν Ἀθήναις ἀνώτεροι Ἀγγλοὶ Ἀξιωματικοί. ὁ
Ἰ. Υπουργός τῆς Πρωτευούσης, ὁ Δήμαρχος Ἀθηνῶν, ὁ κα-
θηγητὴς κ. Ἀμίλιας Ἀλιβιζάτος καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς ἐκ-
λεκτῶν προσκεκλημένων. Μετὰ τὴν τελετὴν, καθ' ἣν ἀνε-
γνώσθησαν οἱ Ψαλμοὶ 22, 23 καὶ 26 καὶ αἱ περικοπαὶ
Γενέσεως 23, 7—20 καὶ κατὰ Ἰωάννην 5, 21—29 καὶ ἀνε-
πέμφθησαν λίαν κατασκευαστικαὶ δεήσεις, ὁ Μακ. Ἀρχιεπί-
σκοπος, παρακληθεὶς, ἠδύλογησε πάντας διὰ τῆς Ἀποστο-
λικῆς εὐλογίας «ἢ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ κλπ.» καὶ εἰτα ἀπέθεσεν ἰδίαις χερσίν ἐφ' ἑνὸς ἐκά-
στου τῶν τάφων τῶν ἤδη τεθαμμένων Ἀγγλῶν στρατιω-
τῶν, ἐπτά τὸν ἀριθμὸν, δέσμας ἐκλεκτῶν ἀνθέων, ἰων,
ναρκισσῶν, ἐρυθρῶν ῥόδων καὶ ἀνεμονῶν καὶ κλάδων δά-
φνης καὶ ἠνθισμένων ἀμυγδαλέων. Τὸ θέαμα τῶν ὑπὸ τῶν
ἀνθέων τούτων καλυφθέντων τάφων, ὠραιότατον, συνεκί-
νησε βαθῶς πάντας τοὺς παρισταμένους.

— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσεν ἐν τῇ Ἀρχιε-
πισκοπῇ συνεδριῶν τῶν Ἐπιτροπῶν Προνοίας Στρατευομέ-
νων, Ποντιακῶν Μελετῶν, Οἴκου Τυφλῶν καὶ Ταμείων
Ἀνταλλαξίμων.

— Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος έπεσκέφθη και κατά την διαρρεύσασαν εβδομάδα τραυματίας και έπέδωκεν ένι έκάστω αυτών τίμιον Σταυρόν και την Κ. Διαθήκην.

— Πρός πάσας τάς έν 'Αθήναις και Πειραιεί οικογενείας τών έν τῷ παρόντι ιερῷ άγωνί πεσόντων αξιοματικῶν ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος απέστειλεν εἰς ανάμνησιν και εὐλογίαν ιερὰν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου και τὴν Καινήν Διαθήκην.

— Ἐπί τῇ συμπληρώσει τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδήμιας τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μαρωνεΐας και Θάσου κυροῦ Σπυριδωνος, ἐτελεσθῆ έν τῷ 'Ι. Ναῷ τῆς 'Αγ. Βιργήνης ἐπιμνημόσυνος Λειτουργία, ἱερουργούντος, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Μακ. Αρχιεπισκόπου, τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ταλαντίου.

— Ο Μακαρ. Αρχιεπίσκοπος ἐχοροστάτησεν έν τῷ Καθεδρικῷ 'Ι. Ναῷ τῶν 'Αθηνῶν κατά τὸ ὑπὸ τῆς Δωδεκανησιακῆς Ἐνώσεως τελεσθῆν Μνημόσυνον τοῦ πρώτου έν τῷ παρόντι ιερῷ ἡμῶν άγωνί πεσόντος Δωδεκανησιου 'Αξιωματικοῦ Ἀλεξάνδρου Διάκου.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐκ τῶν προσπαθειῶν τῆς έν Γαλλία Ἐκκλησίας, τὰς μεγαλύτερας δυσχερείας παρουσιάζει ἡ διατήρησις ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν κατεχομένων και τῶν μὴ κατεχομένων περιοχῶν. Οὕτω πλείσται ἐνοραί έν τῇ Βορείῳ Γαλλία ἀπέμειναν ἀνευ ποιμένων, ἐνῶ δ' ἀριθμὸς τῶν έν τῇ μὴ κατεχομένῃ Γαλλία ποιμένων ὑπερβαίνει τὰς διαθεσίμους θέσεις. Πρὸς τὸ παρὸν δὲ εἶναι ἀδύνατος ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς μίας περιοχῆς εἰς τὴν ἄλλην. Ἐπί πλέον, ἐκκλησιαστικαί τινες διοικήσεις ἐκόπησαν εἰς δύο, ὑπὸ τῆς νέας διαχωριστικῆς γραμμῆς. Αἱ Ὄργανώσεις τῆς Χριστιανικῆς Νεολαίας θὰ ἐξακολουθήσωσιν μὲν ὑπάρχουσαι, θὰ παρακληθῶσιν ὁμοσ ὅπως συνεργασθῶσιν έν τῇ νέα κρατικῇ Ὄργανώσει τῶν «Συντρόφων τῆς Γαλλίας», ἀποδεχθῶσι δ' ἅμα και τὸν «Χάρτην τῆς Νεότητος», συνταχθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως έν συνεργασίᾳ μετα τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ὄργανώσεων τῆς Νεολαίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Φ. Μιχαλοπούλου, Κοσμάς ο Αἰτωλός, Ἀθήναι 1940. σ. 160. Περὶ τὴν προσωπικότητα και τὴν δράσιν τοῦ ἱεραποστόλου και ἑθναποστόλου ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ (1714—1779) ἠσχολήθησαν πολλοὶ κατά τε τὸν παρελθόντα και τὸν παρόντα αἰῶνα. Ἐν τούτοις ὁμοσ ἔλειπεν ἀρτία τις και πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης πληρῶσα μονογραφία, ἐξαντλοῦσα, κατά τὸ δυνατόν, τὸ θέμα τοῦτο και ἐπιχέουσα ἀπλστον φῶς ἐπὶ τε τῆς ζωῆς και τῆς δράσεως «τοῦ μεγαλύτερου λαϊκοῦ ἀναγνηστοῦ» ἁγίου Κοσμά, ὡς και ἐπὶ τῆς καθόλου καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατά τὸν ΙΗ' αἰῶνα τῆς ὄντως «ἐκπληκτικωτέρας ἐποχῆς τῆς ἑλληνικῆς ἐθνότητος». Τὸ κενὸν τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ πληρώσῃ ο γνωστός λόγιος κ. Φ. Μιχαλόπουλος διὰ τῆς μετὰ χεῖρας περισπουδάστου συγγραφῆς αὐτοῦ, παρασκευασθεῖσης δι' ἐπιπόνων περιηγήσεων και ἐπιστηπῶν ἐρευνῶν τοῦ σ. ἀνὰ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, ἐν ἣ ἐκήρυξε και ἔδρασεν ο ἅγιος Κοσμάς, ὡς και διὰ σειράς ἄλλων μελετῶν και δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος. Ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας πραγματείας ο σ. διαφωτίζει τὸ ζήτημα τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς και τῆς μορφώσεως τοῦ ἁγίου Κοσμά, ἐπιλύων ἅμα και πολλὰ ἄλλα σκοτεινὰ προβλήματα περὶ τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ, προσέτι δὲ περιγράφει ζωηρῶς τὴν ἐποχὴν, ἐν ἣ ἔδρασεν οὗτος, ἥτις εἶναι ἀξία ἰδιαίτερας προσοχῆς και σπουδῆς, ὡς κεντημένη ὑφίστην σημασίαν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἐν συνεχείᾳ παρακολουθεῖ τὸν ἅγιον Κοσμᾶν δῆμα πρὸς δῆμα εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας και πολυεῖς περιόδους του ἀνὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἠπειρον, τὴν Ἀλβανίαν, τὰς Νήσους, τὴν Θεσσαλίαν και τὴν Μακεδονίαν μέχρι τῆς Νοτίου Σερβίας και καταλήγει περιγράφων τὸν μαρτυρικὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἐπιτυχῶς δὲ συνφαίνει, συναναπτύσσων τὸ ἠθικο-θρησκευτικὸν, κοινωνικὸν και ἔθνικὸν περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος, ὡς και τὰ ὑπὸ θαυμάτων και προφητειῶν πολλάκις συνοδευόμενα ἔργα τοῦ ἁγίου Κοσμά· οὕτως ἀποτελέσματα τοῦ ἐμπνευσμένου κηρύγματος αὐτοῦ ἦσαν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἡ θρησκευτικὴ, ἡθικὴ και πνευματικὴ ἀναγέννησις τοῦ λαοῦ, ἡ κατάπαυσις τῶν φοβερῶν ἐξισλαμισμῶν τῶν χριστιανῶν, τοῦ νέου τοῦτου παιδεμαζώματος τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, ἡ ἀνέγερσις 247 και πλέον ἑλληνικῶν σχο-

λαίων, ἐν ἐποχῇ γενικῆς ἀμαθείας και βαρβαρότητος, ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τοὺς βλαχοφώνους και ξενοφώνους ἐν γένει λαοὺς, ὡς και ἡ ἀφύπνισις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων και ἡ καλλιέργεια τῆς μεγάλης Ἰδέας. Διὰ πάντων τούτων ο Κοσμάς ο Αἰτωλός ἀνεδείχθη οὐ μόνον ζηλωτῆς ἱεραπόστολος και ἐν γένει μία τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν μορφῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ συνάμα και φλογερὸς ἑθναπόστολος, ἐργασθεὶς εἴπερ τις και ἄλλος διὰ τὴν πνευματικὴν και ἐθνικὴν ἀφύπνισιν τοῦ ὑποδούλου ἔθνους, προπαρασκευάσας οὕτω τὸ ἔδαφος εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν και τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν. Τὸ ὄλον ἔργον τοῦ ἐμπνευσμένου τοῦτου Ἑλλήνος Κληρικῶ προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν και τὴν κατάπληξιν πάντων τῶν μελετώντων αὐτό. συντελεσθῆ δὲ χάρις εἰς τὴν καταπληκτικὴν ἐπίδρασιν και γοητείαν, ἣν ἤσκει οὗτος ἐπὶ τὸν λαόν, ὅστις διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατά χιλιάδας παρηκολούθει πανταχοῦ αὐτόν. Ἀλλὰ και μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα και ὁ θρόλος τοῦ ἁγίου Κοσμά ἐξηκολούθησεν, ὡς ζῶσα παράδοσις, διαιωνιζόμενος και μεταδιδόμενος ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἐν τῇ Βορείῳ Ἑλλάδι μέχρι τῆς Ἀλβανίας και τῆς Νοτίου Σερβίας, ἡ δὲ διδασκαλία αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν και τῶν ἐθνικῶν ἰδεῶν ἐξηκολούθησεν ἀσκοῦσα μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς μεταγενεστέρους, οἵτινες εἶχον τοιαύτην πίστιν εἰς τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὥστε εἰς τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς ἐπαρχίας ἐκηρύχθη ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1821 και αἱ μετ' αὐτὴν μετὸ χαρκτηριστικῶν διαιτησῶν: «Βόθημα μας Ἅγιε Γεώργη και οὐ Ἅγιε Κοσμά, νὰ πάροουμε τὴν Πόλι και τὴν Ἄγιᾳ Σοφία».

Τοιοῦτον εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ νέου τοῦτου ἔργου τοῦ κ. Φ. Μιχαλοπούλου, τὸ ὅπολον ἀναμφιβόλως ἀποτελεῖ σημαντικωτάτην συμβολὴν εἰς τὴν νοσηλληνικὴν ἱστοριογραφίαν. Πρόκειται τῷ ὄντι περὶ ἀξιολογωτάτης συνθετικῆς ἱστορικῆς συγγραφῆς, συνθέσεως κατ' ἴδιον τοῦ σ. τρόπου και μεθόδου ἐρέυνης, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν και τινῶν ἀγνωστων πηγῶν και μετὰ ποιητικῶν ἐνυαχῶ ἐξάρσεων, πλουτισθείσης δὲ διὰ προσωπογραφίῶν και αὐτογράφων τοῦ ἁγίου Κοσμά και πάσης τῆς ὑπαρχούσης διβλιογραφίας και ἀναλυτικῶν πίνακος ὀνομάτων και πραγμάτων και καλλιτεχνικώτατα τυπωθείσης και ἐκδοθείσης ἐν τῇ γνωστῇ ἐπιστημονικῇ σειρά τῶν «Byzantinisch—Neugriechische Jahrbücher».

I. N. KARMIRHΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ Μητρόπολις Κορινθίας

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν ἐφημερίου ἱερέως τοῦ ἐν Ταρσῷ τοῦ τέως δήμου Φενοῦ ἑνοριακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου», ὅπως ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μητρόπολιν, ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρούσης εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν «Ἐκκλησία», τὰ ἐν τῷ ἀριθμῷ 48 τοῦ Ἐναγ. Νόμου 2200)1940 «περὶ ἱερῶν Ναῶν και ἐφημερίων» ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων ἱερέων διὰ τὴν ἀνωτέρω ἐνορίαν. Ἐν Κορίνθῳ τῇ 24 Ἰανουαρίου 1941. † Ὁ Κορινθίος Μιχαήλ.

Ἱ Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Συνωδὰ τῷ ἀριθμῷ 46 τοῦ Ἐναγ. Νόμου 2200 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου ε. ἔτους ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν πρὸς συμμετοχὴν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς χηρευούσης θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ χωρίῳ Ζελλίνα τ. δ. Μελιτινῆς. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 15 Ἰανουαρίου 1941 † ο Μονεμβασιᾶς και Σπάρτης Διονύσιος

Ἐμβάσματα και συνδρομαί ὑπὲρ τοῦ Δελτίου ἀπευθύνονται διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν Διαχειριστὴν κ. Νικήταν Σταδόπουλον, ὅπισθεν αὐτῆς σημειουμένου τοῦ σκοποῦ δὲ ἂν ἀποστέλλεται.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΗΣ

Τύποις «Φοῖβος», Λεωννάτου 4.—Τηλ. 54 229